

پاسخ تشریحی سوالات کنکور داخل ۱۴۰۱ – علوم و فنون ادبی – بخش تاریخ
ادبیات و سبک‌شناسی – فرهاد علی‌نژاد

سوال ۱۳۶: گزینه «۲»

بخارا در زمان سامانیان عمده‌ترین مرکز فرهنگی به شمار می‌آمد و بسیاری از دانشمندان ساکن در این شهر، آثار ارزنده‌ای به پارسی و عربی در قلمرو فرهنگ اسلامی پدید آوردند.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۱)، تاریخ ادبیات، صفحه‌های ۴۱ و ۴۲

سوال ۱۳۷: گزینه «۳»

متن صورت سؤال از تاریخ بلعمی ذکر شده است که از نمونه‌های نثر دوره سامانی است. در عبارات صورت سؤال، تعداد لغات عربی کم است و به‌جز کلمات پرکاربردی چون «ملک، عقل و...» اکثر کلمات فارسی هستند. سه گزینه دیگر ویژگی‌های نثر دوره سامانی را پیشنهاد داده‌اند که همگی در متن یافت می‌شوند.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: نشانه کوتاهی جملات، تعدد فعل‌ها در متن است؛ مثلاً در خط اول متن، پنج فعل و بنابراین، پنج جمله داریم.

گزینه «۲»: بلعمی برای توضیح منظور خود در متن، خیلی حاشیه نمی‌رود و اتفاقات پنج سال اول زندگی شاپور را، مختصر و مفید در دو خط بیان می‌کند.

گزینه «۴»: کلمه «عقل» در دو جمله پشت سرهم تکرار شده است و فعل «بدید» هم (با اندکی تغییر) در انتهای همین دو جمله تکرار شده است.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۱)، سبک‌شناسی، صفحه ۶۴

سوال ۱۳۸: گزینه «۴»

اسکندریبگ ترکمان کتاب «عالم‌آرای عباسی» را در موضوع تاریخ نوشته است و جامی در «نفحات‌الانس»، به شیوه «تذکره‌الاولیا»ی عطار، به شرح احوال عرفا و بیان حقایق عرفانی پرداخته است.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: موضوع تاریخ گزیده، تاریخ پیامبران، خلفای چهارگانه، خلفای بنی‌عباس و تاریخ ایران تا سال ۷۳۰ هجری قمری است.

گزینه «۲»: عین‌الحیات اثر علی بن حسین واعظ کاشفی و درمورد عرفان است. حسین واعظ کاشفی نویسنده «انوار سهیلی» است. ضمناً در چاپ جدید کتاب درسی، نام «رشحات عین‌الحیات» برای کتاب علی بن حسین واعظ کاشفی ذکر شده است.

گزینه «۳»: مجالس‌المؤمنین در موضوع زندگی‌نامه نوشته شده است. ضمناً نویسنده «المعجم فی معاییر اشعار العجم»، شمس قیس رازی است.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۲)، تاریخ ادبیات، صفحه‌های ۱۶ تا ۱۹، ۳۸، ۸۳ و ۸۴

سوال ۱۳۹: گزینه «۳»

هرچند شاهان صفوی در ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران نقش بسزایی داشتند، اما کم‌وبیش به زبان فارسی هم کتاب نوشته و شعر گفته‌اند و به نوعی علاقه نشان داده‌اند. ضمناً مقام شیخی و رهبری طریقت شاهان صفوی و رقابت آنها با شاهان عثمانی و هندی هم باعث توجه آنها به مسائل فرهنگی و از جمله، شعر و شاعری بود.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۲)، تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی، صفحه‌های ۵۸ و ۵۹

سوال ۱۴۰: گزینه «۲»

در میان آرایه‌های ادبی، در سبک هندی تشبیه، تلمیحات رایج، حسن تعلیل، اسلوب معادله، حس‌آمیزی و تمثیل کاربرد بیشتری دارند.

در بیت «ب» فقط تشبیه وجود دارد (لباس مرگ) و از بین آرایه‌های رایج دیگر در سبک هندی هیچ کدام در این بیت وجود ندارند. تشبیه هم علاوه بر سبک هندی، در سبک‌های دیگر ادبیات فارسی هم پرکاربرد است و نمی‌شود تنها با اتکا به این آرایه سبک بیت را هندی دانست. این بیت از عارف قزوینی است که از شاعران دوره مشروطه می‌باشد. در بیت «ه» نیز، هیچ کدام از آرایه‌های پرکاربرد سبک هندی مشاهده نمی‌شوند. بیت از مولاناست و در سبک عراقی جای می‌گیرد.

سه بیت دیگر همگی از صائب تبریزی هستند و ویژگی‌های ادبی سبک هندی را دارند.

تشریح ابیات دیگر:

بیت الف) کاربرد اسلوب معادله؛ شاعر در مصراع دوم با مثالی، مفهوم موردنظر خود در مصراع اول را به شکل دیگری بیان می‌کند.

بیت ج) شاعر از آرایه حسن تعلیل استفاده کرده است؛ آدم به این دلیل از بهشت بیرون آمد که در بهشت غم وجود نداشت!

بیت د) عبارت «معنی رنگین» در مصراع اول حس آمیزی دارد و در هر مصراع یک تشبیه به کار رفته است.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۲)، سبک‌شناسی، صفحه ۸۲

سوال ۱۴۱: گزینه «۱»

آثار جامی: نفحات الانس، تحفه الاحرار و بهارستان (رد گزینه‌های ۳ و ۴)

آثار عبید زاکانی: رساله دلگشا، صد پند، موش و گربه و اخلاق الاشراف

آثار فخرالدین عراقی: لمعات و عشاق‌نامه (رد گزینه ۲)

آثار مولانا: مجالس سبعه، فیه ما فیه، مثنوی معنوی و دیوان شمس

نویسندگان دیگر آثار مطرح در گزینه‌ها عبارتند از:

اسرارالتوحید: محمد بن منور – جمشید و خورشید: سلمان ساوجی – تذکره الاولیا: عطار

آدرس: علوم و فنون ادبی (۲)، تاریخ ادبیات، صفحه‌های ۱۴، ۱۵، ۱۷ و ۱۸

سوال ۱۴۲: گزینه «۴»

مجله «بهار» که نشریه‌ای ادبی محسوب می‌شد، در سال‌های مشروطه به وسیله میرزا یوسف‌خان اعتصامی آشتیانی (پدر پروین اعتصامی) منتشر شد و پس از آن دو مجله «دانشکده» و «نوبهار» با مدیریت ملک‌الشعراى بهار به عرصه ظهور رسید.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۳)، سبک‌شناسی و تاریخ ادبیات، صفحه‌های ۱۸ و ۱۹

سوال ۱۴۳: گزینه «۴»

متن مذکور در صورت سوال از داستان «دو کبوتر، دو پنجره، یک پرواز» نوشته سیدمهدی شجاعی انتخاب شده است.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۳)، تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی، صفحه ۸۲

سوال ۱۴۴: گزینه «۱»

ابهام و معنی‌گریزی از ویژگی‌های ادبی شعر معاصر قبل از انقلاب هستند.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: صور خیال در شعر معاصر جدید و نو هستند و تکرار تصاویر شاعران دوره قبل نیستند.

گزینه «۳»: تنوع موضوعی و محتوایی شعر مربوط به ویژگی‌های فکری شعر معاصر است.

گزینه «۴»: این مورد هم از ویژگی‌های زبانی شعر معاصر است.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۳)، سبک‌شناسی، صفحه‌های ۹۶ و ۹۷

سوال ۱۶۱: گزینه «۱»

مفهوم بیت صورت سؤال: اگر معشوق شمشیرش را برای کشتن عاشقانش بیرون بکشد، اولین کسی که ادعای محبت معشوق را می‌کند من هستم؛ یعنی شاعر جان خود را با اشتیاق فدای راه عشق می‌کند.

در بیت گزینه ۱ هم شاعر بلایای راه عشق (زلزله طور) را به جان می‌خرد و در راه عاشقی پا پس نمی‌کشد.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: کسی که ادعای عاشقی بکند و از طرفی، از معشوق گله کند، عاشق واقعی نیست و سزاوار دوری از معشوق است.

گزینه «۳»: شاعر پایداری خود در محبت معشوق را اعلام می‌کند و هجران و دوری را از ویژگی‌های عشق نمی‌داند.

گزینه «۴»: شاعر تصویری جبرگرایانه از ملامت‌شدن می‌دهد و می‌گوید اینکه ملامت‌گران مرا ملامت می‌کنند، به اختیار من نیست.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۱)، مفهوم، صفحه ۱۰۱

سوال ۱۶۲: گزینه «۲»

منظور شاعر در بیت صورت سؤال این است که اگر زیبایی و سودمندی شخص (مانند غنچه و دانه) عیان و آشکار باشد، افرادی پیدا می‌شوند که از آن استفاده کنند و او را به خاطر همین زیبایی و سودمندی، مال خود کنند. در بیت گزینه ۲ هم شاعر می‌گوید شخص خودآرا (کسی که مانند طاووس خودنمایی می‌کند)، به خاطر همین جلوه‌گری نهایتاً به فنا می‌رود.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: شاعر در مصراع اول می‌گوید جسم اگر از هم بپاشد، غباری هم از آن باقی نمی‌ماند و در مصراع دوم می‌گوید روح، حتی در حد بخاری هم به جسم وابسته نیست.

گزینه «۳»: شاعر انسان را به دانه‌ای تشبیه می‌کند و از این حیث که دانه با کاشتن دوباره می‌روید، مرگ انسان و در خاک رفتن او را هم مثل کاشتن دانه می‌داند و بنابراین، مرگ را مرحله‌ی نهایی زندگی انسان نمی‌داند.

گزینه «۴»: مرغان سحرخیز به خاطر این نغمه سر می‌دهند که به انسان خواب‌آلوده، اهمیت سحرخیزی و استفاده از صبحگاه را گوشزد کنند.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۱)، مفهوم، صفحه ۷۸

سوال ۱۶۳: گزینه «۱»

شاعر در بیت صورت سؤال، اشک و ناله سحرگاه را مانند باران می‌داند که سیاهی دل انسان را پاک می‌کند. در بیت گزینه ۱ هم شاعر گریه و زاری را به بارانی مانند می‌کند که گره از کار مستان می‌گشاید. در مصراع اول این بیت، آئینه استعاره از دل است و هوای تر استعاره از گریه و زاری.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: چشمی که با توتیا اشک‌آلود شده باشد، گریه‌اش اثری بر دل نمی‌گذارد.

گزینه «۳»: مانند زاغ که هرچقدر باران بر او ببارد پرهایش سپید نخواهد شد، گریه زیاد هم سیاهی بخت شاعر را سپید نکرده است.

گزینه «۴»: شاعر اشک‌های خود را به گردنبندی مانند کرده است که دانه‌های گوهر آن یکی‌یکی پاره می‌شوند و بر زمین می‌ریزند.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۳)، مفهوم، صفحه ۱۱۷

سوال ۱۶۴: گزینه «۴»

سعدی در بیت صورت سؤال، عشق را مانند کیمیا می‌داند که روی سرخ او را (مانند مس سرخ‌رنگ)، به رنگ زرد درآورده است (مانند طلا)؛ بنابراین، سعدی زردرو بودن عاشق را نشانه کمال‌بخشی عشق

می‌داند. در بیت گزینه ۴ هم شاعر می‌گوید عشق دریایی را در گریبان قطره‌ای جای داده است و ذره ناچیزی را مانند خورشید کمال و زیبایی بخشیده است.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: عشق ویرانگر است و اگر کوه طور از هیبت عشق از هم بپاشد، تعجبی ندارد.

گزینه «۲»: شاعر در این بیت تصویری بدیع آفریده است. معنی بیت این است که عشق وقتی از چشم من به خود نظر کرد، مانند شب‌نمی در برابر آفتاب، بخار شد؛ بنابراین، شاعر در اصل بزرگی عشق را در نظر خود بیان می‌کند ولی آن قدر در این بزرگی اغراق می‌کند که می‌گوید وقتی عشق از هیبتی که من برایش قائلم باخبر شود، خودِ عشق محو و نابود می‌شود.

گزینه «۳»: عشق بلاخیز است و به یک نظر می‌تواند جهان را غرق خون کند.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۲)، مفهوم، صفحه ۳۰

سوال ۱۶۵: گزینه «۲»

در ابیات «الف» و «د» این مطلب بیان شده است که عاشق از سختی‌های راه عشق باکی ندارد و همه این سختی‌ها را به جان می‌خرد. ضمناً در این دو بیت شاعر عاشق، خود را به خار و خاک تشبیه می‌کند که در بیت «الف» خوار و پست بودن خار را مدنظر دارد و در بیت «د» هم پایین بودن سطح خاک و پستی آن را مورد تأکید قرار می‌دهد.

در ابیات «ب» و «ج» هم مفاهیمی خیلی نزدیک به دو بیت بالا بیان شده‌اند، اما به نظر می‌رسد شباهت تصویری و مفهومی همزمان در ابیات «الف» و «د» دلیل بهتری برای انتخاب گزینه ۲ باشد.

تشریح سایر ابیات:

بیت ب) ملامت باعث نمی‌شود عاشق از کوی یار دوری کند، زیرا شاعر به امید وصل یار به آنجا آمده است و با ملامت و سرزنش، دست از این امید برنخواهد داشت.

بیت ج) بلبل به عشق گل، همواره جفای خار را تحمل می‌کند؛ بنابراین هرکس در شوق رسیدن به گل (معشوق) است، باید حتماً تحمل خار (بلایای راه عشق) را هم داشته باشد.

آدرس: علوم و فنون ادبی (۱)، مفهوم، صفحه‌های ۲۹ و ۵۱